

Aino Lyijynen

”HEI SIE!”

Kaakkoismurteet lappeenrantalaisyritysten Facebook-
julkaisuissa

TIIVISTELMÄ

Aino Lyijynen: "Hei sie!": Kaakkoismurteet lappeenrantalaisyritysten Facebook-julkaisuissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Suomen kielen tutkinto-ohjelma
Joulukuu 2020

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkitaan, miten Lappeenrannassa sijaitsevat yritykset käyttävät kaakkoismurteiden murrepiirteitä Facebook-julkaisuissaan. Puhekieltä, kuten murteita, käytetään nykypäivänä myös sellaisissa tilanteissa, joissa on ennen käytetty pääosin vain yleiskieltä. Esimerkiksi mainonnan kieli voi nykypäivänä olla murteellista tai muuten puhekielistä. Tutkielman tavoitteena on selvittää, mitä kaakkoismurteiden murrepiirteitä käytetään lappeenrantalaisten yritysten Facebook-julkaisuissa, kuinka paljon murrepiirteitä käytetään ja millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä yritysten välillä on murrepiirteiden käytössä.

Tutkimusaineisto on kerätty yhteisöpalvelu Facebookista yritysten julkisilta Facebook-sivuilta. Aineistossa on edustettuna viisi Lappeenrannassa sijaitsevaa yritystä eri toimialoilta. Tarkastelussa on kahvilan, ravintolan, ruokakaupan, kiinteistövälitysyhtiön ja sisustussuunnitteluyhtiön Facebook-julkaisuja tammi–maaliskuulta 2020. Tutkimusaineisto käsittää 58 Facebook-julkaisua, joista tarkastellaan kirjoitettua kieltä. Julkaisuista on siis jätetty esimerkiksi kuvat tarkastelun ulkopuolelle. Aineistoa tarkastellaan sekä määrällisesti että laadullisesti: määrällistä tutkimusta on murrepiirteiden ja murrepiirteitä sisältävien julkaisujen tarkat lukumäärät, ja laadullista tutkimusta on murrepiirteiden käytön kuvailu, tarkastelu ja vertailu. Aineistosta on ensin systemaattisesti kerätty kaikki niissä esiintyvät kaakkoismurteiden murrevariantit, ja esiintyneet piirteet on sitten jaoteltu eri kategorioihin murrepiirteiden mukaan. Esimerkiksi persoonapronominien mie, sie, myö ja työ on sisällytetty persoonapronominien kategoriaan. Aineistossa esiintyneitä murrepiirteitä eritellessä tutkielmassa pohditaan, millaisissa tilanteissa murrepiirteitä käytetään ja miksi niitä mahdollisesti on julkaisuissa käytetty. Tutkimuksen teoriataustana on hyödynnetty aiempaa tutkimusta variaationtutkimuksesta, kansanlingvistiikasta ja uusmedian kielenkäytöstä.

Tutkimustulokset osoittavat, että murrepiirteitä käytetään yritysten Facebook-julkaisuissa vaihtelevasti. Aineiston julkaisuissa käytetään eniten kaakkoismurteiden persoonapronomineja ja yleiskielen d:n katoa. Persoonapronomineja käytetään jokaisen yrityksen julkaisuissa, joten niiden käyttö yhdistää jokaista aineiston yritystä. Yleiskielen d:n katoa käytetään kolmen eri yrityksen julkaisuissa. Loppuja murrepiirteitä käytetään vain kerran. Loput aineistossa esiintyvät murrepiirteet ovat yleisgeminatio, -p(i)-tunnus, pitkän e-vokaalin muuttuminen o-vokaaliksi yksikön kolmannen persoonan verbissä ja sananloppuisen n-konsonantin kato. Käytettyjä murrepiirteitä aineistossa on yhteensä 50. Kaakkoismurteiden murrepiirteitä käytetään 26 julkaisussa, eli 32 julkaisussa ei kaakkoismurteisia murrepiirteitä käytetä ollenkaan.

Tutkielman johtopäätöksenä voidaan todeta, että murteet sopivat sosiaalisessa mediassa sijaitsevaan mainontaan. Aineistoni lappeenrantalaiset yritykset ovat toimialasta riippumatta käyttäneet Facebook-julkaisuissaan kaakkoismurteiden murrepiirteitä. Murrepiirteiden käytössä on kuitenkin vaihtelua, sillä yritykset käyttävät murrepiirteitä hieman eri tavoin. Mahdollisia syitä murrepiirteiden käyttöön voivat olla esimerkiksi yrityksen paikallisuuden korostaminen tai yrittäjien vahva kotiseutuidentiteetti. Kaakkoismurteiden käytöllä yritykset voivat viestiä sijaitsevansa sekä maantieteellisesti että kielellisesti Lappeenrannassa.

Avainsanat: kaakkoismurteet, Facebook-tutkimus, variaationtutkimus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO	5
2.1 Tutkimuskysymykset	5
2.2 Tutkimusaineisto	5
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORIATAUSTA	8
3.1 Menetelmä	8
3.2 Kaakkoismurteet.....	9
3.3 Kirjoitetun ja puhutun kielen suhde	10
3.4 Kirjoitetun kielen variaatio uusmediassa	11
4 TUTKIMUS	13
4.1 Yleisiä havaintoja	13
4.2 Persoonapronominit.....	14
4.2.1 <i>mie-</i> ja <i>myö</i> -persoonapronominit	16
4.2.2 <i>sie-</i> ja <i>työ</i> -persoonapronominit	17
4.3 Yleiskielen <i>d:n</i> kato	19
4.4 Vain kerran käytetyt murrepiirteet	21
4.5 Syitä eräiden murrepiirteiden esiintymättömyyteen aineistossa	22
4.6 Yritysten väliset erot ja yhtäläisyydet	23
5 PÄÄTÄNTÖ	27
LÄHTEET	30
LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Tutkin kandidaatintutkielmassani murteiden käyttöä mainonnassa. Olen huomannut, että yleiskielen lisäksi mainonnassa käytetään myös puhekieltä ja murteita. Kiinnostavaa on, että puhuttua kieltä, kuten yleispuhekieltä ja murteita, käytetään myös kirjoitetussa mainonnassa. Tutkin tässä tutkielmassa, miten Lappeenrannassa sijaitsevat yritykset käyttävät kaakkoismurteita Facebook-mainonnassaan. Tutkin tekstimuotoisia Facebook-julkaisuja ja niistä sitä, millaisia kaakkoismurteiden murrepiirteitä yritysten kirjoitetussa mainonnassa esiintyy. Olen rajannut aineistoni koskemaan juuri Lappeenranta, koska olen itse kotoisin sieltä ja alueen murre on minulle siten tuttua.

Murrepiirrelistaukset perustuvat usein useita kymmeniä vuosia vanhoihin puheaineistoihin. Tutkimusaineistoni on vuodelta 2020, joten on kiinnostavaa nähdä, mitä kaikkia murrepiirteitä käytetään nykypäivänä. Osa kaakkoismurteiden murrepiirteistä saatetaan kokea käytettävämmiksi ja helpommin lähestyttäviksi kuin toiset, ja tämä saattaa näkyä yritysten Facebook-julkaisuissa. Toisaalta sosiaalisen median kirjoitetuista julkaisuista ei voi tehdä suoraan päätelmiä murteen tilasta. Murrepiirrelistausten pohjana olleet puheaineistot on kerätty aikoinaan sellaisilta murteenpuhujilta, joiden murre on ollut mahdollisimman puhdasta: haastateltavat ovat esimerkiksi yleensä asuneet kotiseudullaan koko elämänsä ajan. Nykypäivän vilkas muuttoliikenne on johtanut siihen, että ihmisten lisäksi myös murteet ja puhekielet muuttavat ja muuttuvat. Vanhoissa puheaineistoissa haastateltava on saanut vapaasti puhua haastattelijan antamista aiheista, eikä käytettyä kieltä ole välttämättä pohdittu kovin tarkkaan. Aineistossani kielenkäyttö on harkittua ensinnäkin kirjoitetun kielensä vuoksi mutta myös julkisen luonteensa takia. Kirjoitetussa kielessä on usein käytetty harkintaa enemmän kuin puhutussa kielessä. Julkaisut sijaitsevat yritysten omilla, julkisilla sivuilla, joten julkaisujen kielen on oltava sopivaa yritykselle – onhan julkaisusta sisällön lisäksi heti nähtävissä se, mikä yritys sen on julkaissut. Julkaisujen kielen voi siis olettaa olevan harkittua ja tarkoituksellista.

Olen valinnut tutkimukseni kohteeksi Facebook-mainonnan, sillä olen huomannut, että juuri sillä alustalla yritykset käyttävät murteita. Facebook-mainonnan tutkiminen on myös ajankohtainen aihe sosiaalisen median merkittävän aseman ja suosion vuoksi. Facebookissa julkaiseminen on yrityksille ilmaista ja helppoa, ja se saattaa näkyä julkaisujen sisällössä tai kielessä. Sosiaalisen median mainonta saattaa olla rennompaa kuin vaikkapa sanomalehti- tai televisiomainonta. Mainonnan rentous saattaa mahdollistaa rennomman kielenkäytön, joka saattaa näkyä esimerkiksi paikallisen murteen käyttönä yleiskielen sijaan tai sen ohella.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkin kandidaatintutkielmassani sitä, miten Lappeenrannassa sijaitsevat yritykset käyttävät kaakkoismurteita Facebook-julkaisuissaan. Minua kiinnostaa, mitä murrepiirteitä käytetään ja mitkä piirteet jäävät vähemmälle käytölle. Minua kiinnostaa myös se, vaikuttaako tilanne murteiden käyttöön: Käyttävätkö eri alojen yritykset eri tavalla murretta Facebook-julkaisuissaan? Vaikuttaako julkaisujen sisältö jotenkin murrepiirteiden käytettävyyteen?

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Kuinka paljon murrepiirteitä on aineistossani yhteensä ja kuinka monessa julkaisussa niitä esiintyy? Kuinka paljon on julkaisuja, joissa murrepiirteitä ei käytetä lainkaan?
- Mitä kaakkoismurteiden murrepiirteitä yritysten Facebook-julkaisuissa esiintyy?
- Millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä yritysten välillä on murrepiirteiden käytössä?

2.2 Tutkimusaineisto

Tutkielmani aineisto koostuu Facebook-julkaisuista. Olen valinnut tarkasteluuni viisi Lappeenrannassa sijaitsevaa yritystä ja tarkastelen niiden julkisten Facebook-sivujen julkaisuja. Yritykset ovat eri alojen edustajia: aineistossani on kahvila, ravintola, kiinteistövälitysyritys, sisustussuunnitteluyritys ja ruokakauppa. Olen valinnut yritykset eri toimialoilta, jotta pystyn tarkastelemaan kaakkoismurteiden käyttöä eri aloilla. Olen kerännyt jokaiselta yritykseltä 12 perättäistä Facebook-julkaisua ja aineistoni julkaisut asettuvat aikavälille 28.1.2020–31.3.2020. Aineisto on kerätty 29.9.2020. Jokaiselta yritykseltä on aineistonäytteet tutkielman liitteissä (liitteet 1–5).

Julkaisuja on tutkimusaineistossani yhteensä 60, mutta jätän tarkastelun ulkopuolelle 2 julkaisua, joissa ei ole tekstiä. Ensimmäinen tekstitön julkaisu on jaettu julkaisu aineistoni ulkopuoliselta yritykseltä, eikä valitsemani yritys ole lisännyt omaa tekstiä julkaisuun mukaan. Toinen julkaisu on jaettu Facebook-tapahtuma, eikä tässäkään julkaisussa ole yrityksen omaa tekstiä mukana. Näin ollen tarkasteluuni jää 58 julkaisua.

Yritysten Facebook-julkaisuissa on tekstin lisäksi kuvia. Kuvia on 50 julkaisussa eli suurimmassa osassa julkaisuista. Kuvat liittyvät julkaisuihin; kuvissa esiintyy esimerkiksi yritysten työntekijöitä ja yrityksillä myynnissä olevia tuotteita ja palveluita. Joissakin julkaisuissa kuvat ovat vain kuvituksena, eli ne eivät varsinaisesti liity julkaisun tekstisisältöön suoraan. Jätän julkaisujen kuvat tarkastelun ulkopuolelle, eli tarkastelen vain julkaisujen tekstejä. Aineistoesimerkkien tekstien

sisältö saattaa jäädä ilman kuvaa kontekstittomaksi, mutta en keskity analyysissäni julkaisujen sisällön merkitykseen vaan kieleen. Näin ollen kontekstittomuus ei vaikuta tutkimustuloksiini.

Julkaisuissa on tekstien lomassa erilaisia emojiä eli eräänlaisia sosiaalisen median sivustoilla ja sovelluksissa käytössä olevia hymiöitä. Käytetyimmät emojiit ovat erilaisia kasvojen ilmeitä kuvaavat emojiit sekä erilaiset sydämet. Myös erilaisia käsiä esittäviä emojiä käytetään runsaasti; aineistossani esiintyy esimerkiksi taputtamista kuvaava emoji. Lisäksi yritykset ovat käyttäneet julkaisun sisältöön sopivia emojiä, kun esimerkiksi ravintola on käyttänyt makeista esittävää emojiä julkaisussa, jossa kerrotaan makeisista. En esitä emojiä osana aineistonäyte-esimerkkejä enkä myöskään pohdi niiden merkitystä osana julkaisuja. Emojiiden käyttö on kuitenkin sosiaalisessa mediassa hyvin tavanomaista, koska erilaiset sosiaalisen median alustat mahdollistavat emojiiden käytön. Emojiä onkin käyttänyt jokainen aineistoni yritys. Liitteistä 1–5 voi nähdä esimerkkejä siitä, miten emojiä on käytetty yritysten julkaisuissa.

Yritysten Facebook-julkaisuissa on myös jaettu julkaisuja. Jaoissa on esimerkiksi saman yrityksen vanha julkaisu ja julkaisu toisen yrityksen sivuilta. Jaettu julkaisu on yhteensä kolme, ja niissä kaikissa on yrityksen omaa tekstiä julkaisuna. Tarkastelen näistä julkaisuista ainoastaan yrityksen omaa tekstiä. Jätän alkuperäisen, jaetun julkaisun tarkastelun ulkopuolelle.

Viittaan tutkimuksessani tutkimusaineistoni yrityksiin eri tunnisteilla. Tunnisteessa on Facebook-julkaisun julkaisuajankohta ja yrityksen toimiala. Aineistossani on muutama sellainen tilanne, jossa samalla yrityksellä on useampia julkaisuja samalta päivältä. Tällöin aineistoni päivämääräviittauksessa on mukana pienaakkonen. Jos samana päivänä on julkaistu kaksi julkaisua, on uudemman julkaisun päivämäärän perässä a ja vanhemman b. Jos siis yritys on julkaissut kaksi julkaisua, toisen aamulla ja toisen illalla, illan julkaisun päivämäärän perässä on a ja aamun b. Viittaan siis aineistooni esimerkiksi näin: Ruokakauppa 28.3.2020a. Tunnisteesta näkee yrityksen toimialan, julkaisun julkaisupäivän sekä sen, että samana päivänä yritys on julkaissut useampia päivityksiä ja tämä on niistä viimeisin.

Lainaan aineistostani suoria lainauksia tutkielmaani esimerkkeinä. Lainatut esimerkit eivät ole kokonaisia julkaisuja, vaan osia niistä. Esitän lainauksia tutkielmassani kahdella eri tavalla: lainaukset ovat joko sitaatteja, jotka on laitettu lainausmerkkeihin tai numeroituja listauksia, jotka on sisennetty muusta tekstistä. Jälkimmäisessä esitystavassa lainauksista olen lihavoanut ne kohdat, joissa kulloinkin käsiteltävänä oleva murrepiirre esiintyy. Jos numeroidun esimerkin lainaus alkaa keskeltä lausetta, olen alun poisjätetyn aineksen merkinnyt kahdella ajatusviivalla. Teen näin siksi, että keskeltä lausetta alkava esimerkki saattaa vaikuttaa järjettömältä, jos ei tiedä, että alusta puuttuu jotakin. Jos aineistoesimerkki on kokonainen lause, joka päättyy johonkin lopetusmerkkiin, on lopetusmerkki esimerkissä mukana. Jos aineistoesimerkkiin on otettu vain lauseen alku mukaan, eli

lopusta on poistettu jotakin, ei esimerkissä luonnollisesti ole lopetusmerkkiä. Lopusta puuttuvaa ainesta en ole merkinnyt ajatusviivoilla, vaan lopetusmerkin puuttumisesta voi päätellä lauseen jatkuvan alkuperäisessä julkaisussa. Joissakin julkaisuissa yritykset ovat käyttäneet emojeita lopetusmerkkien tilalla enkä tällaisissa tilanteissa ole lopetusmerkkejä merkinnyt esimerkkiin mukaan, koska en esitä emojeita osana aineistoesimerkkejäni. Lainausmerkeissä olevat esimerkit ovat osana leipätekstiä, eikä niihin poistettuja aineksia ole merkitty. Niissä ei myöskään ole lihavoitu käsiteltävää olevaa ilmiötä, vaan lainaukset ovat niin lyhyitä, että ilmiön voi nähdä lainauksesta helposti.

Aineistoni koostuu yhteisöpalvelu Facebookissa olevista julkaisuista. Sosiaalista mediaa käyttävät yksityishenkilöiden lisäksi myös esimerkiksi järjestöt ja yritykset, ja Facebookissa voi henkilökohtaisten profiilisivujen lisäksi olla julkisia sivuja. Aineistoni koostuu tällaisilla yritysten julkisilla sivuilla olevista julkaisuista. Yritysten sivuille pääseminen ei vaadi mitään erillistä hyväksyntää, ja sivuja voi tarkastella myös sivustolle kirjautumatta. Julkaisuja pääsee siis tarkastelemaan kuka vain. Yritykset ovat julkaisseet sivuillaan yrityksen nimissä, eli julkaisijan henkilöllisyys ei tule mistään ilmi, ellei julkaisija ole itse kirjoittanut nimeään julkaisuun mukaan. Yritysten sivuilla tai aineistoni julkaisuissa ei ole esillä arkaluonteista tietoa tai sellaisia tietoja, joita ei ole tarkoitettu julkisen yleisön nähtäviin. Olen kuitenkin peittänyt liitteistä 1–5 yritysten nimet, Facebook-profiilikuvat ja muut tiedot, jotka paljastavat suoraan Facebook-julkaisun yrityksen. Viittaan tutkielmassani aineistooni yrityksen toimialan avulla, ja koen, ettei yritysten nimien tarvitse olla esillä liitteissäkään. Liitteissä on kuitenkin mainittu yritysten toimialat, jotta liitteiden esimerkit ovat yhteneväisiä myös muun tutkielman esimerkkien kanssa.

Aineistoni julkaisut ja niiden sisältöjen tiedot ovat sellaisia, joita voisi olla esimerkiksi sanomalehti- tai verkkosivumainonnassa. Yritykset ovat käyttäneet Facebookia mainosalustana, ja julkaisuissa mainostetaan esimerkiksi erilaisia palveluja ja tuotteita. Lisäksi julkaisuissa päästään tavallaan lavasteiden taakse: palvelujen ja tuotteiden mainostamisen lisäksi yritykset kertovat julkaisuissaan esimerkiksi työntekijöiden työpäivien sisällöistä.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORIATAUSTA

3.1 Menetelmä

Tutkimusaineistossani on 58 julkaisua, joiden kieltä tarkastelen. Tarkastelen julkaisujen kielestä kaakkoismurteiden murrepiirteitä sekä määrällisesti että laadullisesti. Yhtäältä tutkin sitä, mitä murrepiirteitä aineistossani esiintyy ja kuinka paljon. Toisaalta tutkin myös sitä, millaisissa tilanteissa murrepiirteitä käytetään ja millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä eri yrityksillä on kaakkoismurteiden murrepiirteiden käytössä.

Aineistoni yritykset valikoituivat sijaintinsa ja toimialansa mukaan. Rajasin ensin yritysten sijainnin Lappeenrantaan ja valitsin sitten viisi yritystä eri toimialoilta. Keräsin aineistoni yritysten Facebook-sivuilta ja otin jokaiselta yritykseltä 12 perättäistä julkaisua talteen. Aineistoni julkaisuista olen systemaattisesti kerännyt kaikki kaakkoismurteiden murrepiirteet ja jaotellut ne eri kategorioihin murrepiirteiden mukaan. Esimerkiksi persoonapronominien kategoriaan kuuluvat *mie-*, *sie-*, *myö-* ja *työ-*pronominit. Tutkielmassani esitän, mitä kaikkia murrepiirteitä aineistossani esiintyy ja kuinka paljon niitä on. Käsittelen aineistoani kokonaisuutena, mutta pohdin myös yritysten välisiä eroja.

Tutkielmani teoriataustaan liittyvät sosiolingvistiikan ja variaationtutkimuksen tutkimusalat. Variaationtutkimuksellista näkökulmaa hyödynnän piirrevarianttien erittelyssä ja kuvailussa. Sosiolingvistiikkaa hyödynnän sosiaalisen median kielenkäytön pohdinnassa: kerron esimerkiksi hieman siitä, millaista uusmedian kielenkäyttö on. Sosiaalisessa mediassa on nimenomaan ihmisten välistä viestintää ja tutkielmani aineistossa näkyy, millaista kielenkäyttöä sosiaalisen median ympäristössä voi olla. Julkaisuissa saattaa esiintyä esimerkiksi asiakkaan puhuttelua tai suoria kysymyksiä, eli mainonta voi pyrkiä vuorovaikutteisuuteen.

Murrepiirteiden käytön vaihtelua tarkastelen julkaisujen sisältöjen avulla. Vaihteluun saattaa vaikuttaa esimerkiksi yrityksen toimiala, ja tästä syystä pohdin yritysten murrepiirteiden käytön välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Murrepiirteiden käyttö saattaa myös riippua julkaisujen asiasisällöistä, ja murrepiirteiden esiintymisessä voi olla yrityksen sisäistä tilanteista vaihtelua: onko esimerkiksi joitakin sellaisia aiheita, joita käsitellessä ei murrepiirteitä käytetä? Käsittelen tällaisia tilanteeseen ja muuhun vaihteluun liittyviä asioita kertomalla omin sanoin julkaisujen asiasisällöistä. Olen siis systemaattisen murrepiirrekeruun lisäksi tarkastellut yritysten julkaisuja myös sisällöllisestä näkökulmasta katsottuna.

3.2 Kaakkoismurteet

Aineistoni yritykset sijaitsevat Lappeenrannassa. Lappeenranta sijaitsee Kaakkois-Suomessa ja se kuuluu kaakkoismurteiden päämurrealueeseen ja varsinaisten kaakkoismurteiden alaryhmään. Kaakkoismurteita puhutaan nyky-Suomessa melko pienellä alueella Lappeenrannan ja Imatran lähiseuduilla. (Lyytikäinen, Rekunen & Yli-Paavola 2013: 577.)

Kaakkoismurteiden tunnusomaisia piirteitä ovat muun muassa kirjakielen *d:n* kato (*mahottomasti, meidän*), *-p(i)*-tunnus (*voipi*), yleisgeminaatio (*nähhään*) ja persoonapronominit *mie, sie, myö* ja *työ* (Lyytikäinen ym. 2013: 578–581). Murteiden ja muun puhekielen luonteeseen kuuluu, että ne muuttuvat ajan kuluessa. Tutkimuksessani saattaa näkyä, mitkä kaakkoismurteiden murrepiirteet voivat nykypäivänä hyvin. Jos aineistossani esiintyy jokin murrepiirre useita kertoja, sen asema kaakkoismurteiden nykykäytössä lienee vahva. Toisaalta mitään johtopäätöksiä murteen tilasta ei tutkielmani perusteella voi tehdä: aineistoni on kirjoitettua kieltä, joten puhutusta kielestä ei sen perusteella voi saada tietoa. Aineistoni on hyvin rajattu ja sen luonne on sellainen, että voin pohtia tutkielmassani vain murteen käyttöä juuri sosiaalisessa mediassa ja siellä nimenomaan yritysten sivuilla.

Käytän murrelähteenä tutkimuksessani Erkki Lyytikäisen, Jorma Rekusen ja Jaakko Yli-Paavolan (2013) toimittamaa *Suomen murrekirjaa*, jonka murrepiirrelistaukset perustuvat Suomen kielen nauhoitearkiston kokoelmiin. Olen valinnut tämän teoksen päälähteekseni, koska sen murrepiirrelistaukset ovat kattavia ja ne perustuvat oikeiden ihmisten puheaineistoihin. Teoksen murrepiirrelistaus on pohjana sille, miten jaottelen murrepiirteitä tutkielmassani ja mitä murrepiirteitä ylipäätään tutkielmassani tarkastelen. Olen laskenut kaakkoismurteiden murrepiirteiksi aineistossani ne piirteet, jotka ovat listattuna *Suomen murrekirjassa* (Lyytikäinen ym. 2013) kaakkoismurteita käsittelevässä luvussa. Kaakkoismurteiden murrepiirteiksi en siis laske esimerkiksi tiettyjä laajoja puhekielisyyksiä, kuten partikkelia *just* tai puhekielistä muotoa *ootte*. Laajoja puhekielisyyksiä esiintyy kuitenkin tutkielmassani, esimerkiksi aineistoesimerkeissä.

Murteiden katsotaan perinteisesti sijoittuvan maaseuduille eikä kaupunkeihin. Osmo Ikolan (1972) mukaan murteet voidaan jakaa kansanmurteisiin, kaupunkimurteisiin ja paikallismurteisiin, ja seuraavaksi määrittelen käsitteet tämän näkemyksen ja Ikolan selityksen mukaan. Kansanmurretta käytetään pienillä paikkakunnilla ja kylissä, ja sitä käyttävät ihmiset, jotka ovat asuneet kyseisellä alueella aina. Kaupunkimurteista puhutaan silloin, kun puhutaan suurten kaupunkien puhekielistä. Paikallismurretta Ikola pitää näiden kahden murteen yläkäsitteenä. Paikallismurteita puhutaan siis tietyllä alueella ja niiden alta voidaan erottaa kansan- ja kaupunkimurteet.

Jos Ikolan jaottelua haluaisi liittää kontekstiin, voisi sitä hyödyntää esimerkiksi juuri aineistoni paikkakunnan Lappeenrannan tapauksessa. Kaakkoismurteiden päämurrealue voidaan nähdä paikallismurteeksi, eli kaakkoismurteiden alueella puhutaan enemmän tai vähemmän yhtenäistä kaakkoismurteiden paikallismurretta. Kaakkoismurteiden päämurrealueella on kansanmurteita, joita voidaan puhua pienemmillä paikkakunnilla, esimerkiksi Lemillä tai Rautjärvellä. Lappeenranta olisi tämän jaottelun mukaan paikallismurteen kaupunkimurrealue: Lappeenranta on Etelä-Karjalan maakuntakeskus, jonka asukaskunta on vaihtuvaa esimerkiksi kaupungissa sijaitsevan yliopiston vuoksi. Lappeenrantaan muuttaa väkeä muualta Suomesta ja sieltä muuttaa väkeä myös pois, minkä vuoksi alueen puhekieli ei ole vain kaakkoismurteista. Lappeenrannassa siis saatetaan puhua toisenlaista kaakkoismurretta kuin pienemmillä paikkakunnilla, mutta en tutkielmassani ota kantaa siihen, miten Lappeenrannan kaupunkius vaikuttaa murrepiirteiden esiintymiseen.

Olen rajannut aineistoni koskemaan juuri Lappeenrantaa siitä syystä, että olen itse sieltä kotoisin ja siten alueen murre on minulle henkilökohtaisesti tuttu. Kaupungeissa on pieniin paikkakuntiin verrattuna myös paljon enemmän palveluita, joten Lappeenrannasta olen voinut löytää aineistooni monipuolisia yritysten toimialoja. Valitsemani yritykset edustavat rajattua kaakkoismurretta, sillä yritykset sijaitsevat samalla rajatulla alueella. Kaakkoismurteiden rajaus onkin siis tutkielmassani ensisijaisesti juuri Lappeenrannan alueella puhuttavassa puhekielessä, eikä tutkimustulosteni perusteella voi tehdä päätelmiä esimerkiksi Imatralla sijaitsevien yritysten käyttämästä murteesta.

3.3 Kirjoitetun ja puhutun kielen suhde

Murteet ovat perinteisesti ja ensisijaisesti puhuttua kieltä. Murteita voidaan kuitenkin myös kirjoittaa, ja tutkinkin tutkielmassani, millaisia murrepiirteitä esiintyy kirjoitetussa kielessä. Fennistiikassa on tutkittu paitsi kirjoitettua ja puhuttua kieltä erikseen, myös näiden kahden suhdetta. Esimerkiksi Marja-Liisa Helasvuo (1988) on kirjoittanut puhutun ja kirjoitetun kieleen suhteeseen liittyvästä keskustelusta ja Osmo Ikola (1972) on pohtinut käsitteiden *yleiskieli*, *kirjakieli*, *puhekieli* ja *murre* selityksiä ja suhteita.

Tutkielmassani on käsitteitä, jotka ovat osittain päällekkäisiä ja joilla on eri lähteissä erilaisia määritelmiä. Määrittelen nyt, miten itse näen tutkielmassani käsitteet *kirjoitettu kieli*, *puhuttu kieli*, *murre*, *puhekieli*, *yleispuhekieli* ja *yleiskieli*. Kirjoitetulla kielellä tarkoitan kaikkea kieltä, mikä on kirjoitettu. Puhuttu kieli on taas kaikkea puhuttua kieltä. Murteilla tarkoitan suomen aluemurteita, ja käyttämäni murrejaottelu ja -piirteet perustuvat Lyytikäisen ym. (2013) *Suomen murrekirjaan*.

Puhekielellä tarkoitan murteita, slangia ja yleispuhekieltä eli kaikkea sellaista kielenkäyttöä, jota käytetään usein puhutussa kielessä, etenkin rennoissa ja epävirallisissa yhteyksissä. Yleispuhekielen määritelmänä käytän Kielitoimiston sanakirjan ensimmäistä määritelmää, jossa yleispuhekieli on ”epämuodollinen puhutun kielen muoto, jossa ei ole leimallisia alueellisia tm. erityispiirteitä” (<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/yleispuhekieli> 2020). Yleispuhekieltä voi siis olla esimerkiksi persoonapronomini *mä*, sillä kyseisen pronominin käytöstä ei pysty suoraan kertomaan, mistäpäin Suomea puhuja on kotoisin. Yleispuhekieltä ei sen sijaan ole persoonapronomini *mie*, koska siitä pystyy usein paikantamaan puhujan murretaustan joko itään tai pohjoiseen. Yleispuhekielen määritelmä vaihtelee, ja eri lähteissä sitä käytetään eri tavoin. Käytän tutkielmassani yleispuhekielen käsitettä siitä syystä, että sen avulla pystyn erottamaan murteet muusta puhekielestä. Yleispuhekielen vastineena voisin puhua myös laajalevikkisistä eteläsuomalaisuuksista, sillä yleispuhekielen kattamat puheen ilmiöt ovat usein laajalle levinneitä eteläsuomalaisia puheen ilmiöitä. Yleiskieli on normitettua suomea, jota toisinaan kutsutaan myös kirjakieleksi. Yleiskielessä ei ole esimerkiksi murteellisia tunnuspiirteitä tai ammattisanastoa.

Käsitteitä voidaan käyttää joko yksinään tai päällekkäisinä toisiinsa liittyvinä. Esimerkiksi puhuttu kieli voi olla yleiskieltä, ja näin on esimerkiksi television uutislähetyksissä. Kirjoitettu kieli voi myös olla puhekielistä, jos kirjoitetussa kielessä on vaikka murretta tai yleispuhekieltä. Murre on ensisijaisesti puhuttua kieltä, mutta sitä voidaan myös kirjoittaa. Murteita pystytään kirjoittamaan hieman vaihdellen: esimerkiksi persoonapronomini *mie* on helppo kirjoittaa tuollaisena kirjoitukseen, mutta miten tulisi menetellä esimerkiksi prosodisten seikkojen kanssa? Jos murteen tunnuspiirteisiin kuuluu esimerkiksi jokin intonaatioon liittyvä seikka tai poikkeava äänteenpituus, miten näitä kirjoitetaan ylös? Sivuan näitä kysymyksiä hieman luvussa 4.5 Syitä eräiden murrepiirteiden esiintymättömyyteen aineistossa.

3.4 Kirjoitetun kielen variaatio uusmediassa

Kirjoitetun kielen variaatiota on tutkittu esimerkiksi uusmedian näkökulmasta. Uusmedia on perinteisen median vastakohta, ja siihen kuuluu esimerkiksi internetsovellukset, kuten Facebook (<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/uusmedia> 2020). Tutkimusaineistoni on kerätty uusmediasta, joten on mielekästä käsitellä hieman sitä, mitä uusmedian kielenkäytöstä ja kirjoitetun kielen variaatiosta jo tiedetään.

Jorma Luutonen (2007) on esittänyt näkökulmia kirjoitetun kielen variaatiosta uusmediassa. Luutosen (2007) mukaan kirjoitetun suomen variaatio on lisääntynyt, kun mediassa käytetään nykypäivänä yleiskielen lisäksi myös murteita, puhekieltä ja vieraita kieliä. Murteita saatetaan käyttää

mediassa esimerkiksi siksi, että halutaan korostaa omaa kielellistä identiteettiä. Murteiden käytön helppous mediassa voi taas johtua siitä, että julkaisemiseen ei ole samanlaista ulkoista kontrollia kuin aiemmin. (Luutonen 2007.) Esimerkiksi Facebook-mainonnassa julkaisut eivät mene minkään erillisen seulan läpi, vaan julkaisu ilmestyy internetiin välittömästi, kun klikataan *julkaise*-nappia. Viime kädessä tietyn yrityksen sosiaalisen median kielenkäytöstä vastaa siis se, joka yrityksen Facebook-sivuja päivittää. Yrittäjät ja yritysten työntekijät itse tekevät päätöksen siitä, mikä on heidän yrityksensä mainonnalle sopivaa kielenkäyttöä.

Murteen käyttö mainonnassa voi johtua myös ilmapiirin yleisestä muutoksesta. Harri Mantila (2002) on todennut, että puhekieltä ja murteita käytetään nykyään myös sellaisissa tilanteissa, joissa on ennen käytetty yleiskieltä. Murretta voi käyttää yksityisten tilanteiden lisäksi myös julkisessa puheessa ja kirjoituksessa, jos se sopii tilanteeseen (Mantila 2002). Mikä sitten on sopiva tilanne? Siihen ei liene oikeita vastauksia, vaan se riippuu kielenkäyttäjien näkemyksistä. Esimerkiksi paikallisen yrityksen sosiaalisen median mainonta voi olla tilanne, johon murteen käyttö sopii. Sopivuuden määrittelevät sekä yritykset itse että julkaisujen lukijat.

4 TUTKIMUS

4.1 Yleisiä havaintoja

Tarkastelussani on tutkimusaineistoni 58 Facebook-julkaisua. Niistä 26 julkaisussa on kaakkoismurteiden murrepiirteitä, eli 32 julkaisussa ei alueellisia murrepiirteitä ole ollenkaan. Osassa näistä 26 julkaisusta on vain yksi murrepiirre, osassa piirteitä on enemmänkin.

Taulukko 1. Murrepiirteiden määrä tutkimusaineistossani.

Yritys	Murteellisia julkaisuja / julkaisujen määrä	Murrepiirteet yhteensä
Kahvila	8/11	24
Ravintola	7/12	10
Kiinteistönvälitysyritys	5/11	7
Sisustussuunnitteluyritys	3/12	6
Ruokakauppa	3/12	3
Kaikki yhteensä	26/58	50

Taulukon 1 vasemmassa sarakkeessa on yrityksen toimiala. Kesimmäisessä sarakkeessa näkyy, kuinka monessa julkaisussa murrepiirteitä esiintyy ja kuinka monta julkaisua yhteensä on tarkastelussani mukana. Kahvilalla ja kiinteistönvälitysyrityksellä on tarkastelussa 11 julkaisua, koska molemmilla yrityksillä on Facebook-sivuillaan yhdet julkaisut, joissa ei ole yrityksen omaa tekstiä ollenkaan. Oikeanpuoleisessa sarakkeessa näkyy, kuinka paljon murrepiirteitä julkaisuissa on yhteensä. Alimmaisessa rivissä on yritysten julkaisut ja murrepiirteet yhteensä.

Taulukosta 1 voi huomata, että kahvilalla ja ravintolalla on eniten murteellisia julkaisuja aineistossani. Kahvilalla on ylivoimaisesti eniten murrepiirteitä yhteensä: 24 murrepiirrettä 8 julkaisussa. Kahvila käyttää siis eniten murrepiirteitä Facebook-julkaisuissaan. Vähiten murrepiirteitä on ruokakaupalla, jolla on kolme murrepiirrettä koko aineistossa. Yhteensä murrepiirteitä aineistossani on 50. Tarkastelen seuraavissa luvuissa tarkemmin sitä, mitä murrepiirteitä aineistostani löytyy.

Tarkastelussani on sellaiset murrepiirteet, jotka ovat listattuna *Suomen murrekirjassa* (Lyytikäinen ym. 2013) kaakkoismurteiden murrepiirrelistauksessa. Murrepiirrelaskelmieni ulkopuolelle olen jättänyt paljon erilaisia laajoja puhekielisyksiä. Aineistossani esiintyvät esimerkiksi puhekielinen partikkeli *just* ja pikapuhemuotoinen *tuu*. Aineistoni julkaisuissa siis

esiintyy paljon sellaisia puhekielisyyksiä, joita en työssäni tarkastele. Keskityn ensisijaisesti kaakkoismurteiden murrepiirteisiin, mutta käsittelen hieman myös niitä laajoja puhekielisyyksiä, jotka liittyvät suoraan käsiteltävänä olevaan murrepiirteeseen. Nämä laajat puhekielisyydet eivät kuitenkaan ole murrepiirteiden laskuissa mukana, eli niitä ei ole laskettu esimerkiksi taulukkoon 1 mukaan.

Murteen käyttö saattaa lisätä muiden puhekielisyyksien käyttöä, ja puhekieltä voi käyttää myös ilman murteita. Aineistoni 32 julkaisussa ei kaakkoismurteiden murrepiirteitä ole käytetty, mutta ne eivät kuitenkaan ole välttämättä yleiskielisiä. Näissä murteettomissa julkaisuissa on käytetty vaihdellen erilaisia laajalevikkisiä puhekielisyyksiä. Osa julkaisuista on kuitenkin yleiskielisiä. Murteen, yleispuhekielen ja yleiskielen käyttö vaihtelee yrityksittäin ja tilanteittain. Käsittelen tällaista vaihtelua luvussa 4.6 Yritysten väliset erot ja yhtäläisyydet.

4.2 Persoonapronominit

Kaakkoismurteiden murrepiirteisiin kuuluvat persoonapronominit *mie*, *sie*, *myö*, *työ* ja *hyö*. Monissa suomen murteissa kolmanteen persoonaan viitattaessa käytetään pronomineja *se* ja *ne*, mutta kaakkoismurteissa käytetään pronomineja *hän* ja *he* erilaisine murrevastineineen. *he*-pronominin vastine on yleensä *hyö*, ja *hän*-pronominin asemasta voidaan käyttää esimerkiksi vastinetta *hää*. (Lyytikäinen ym. 2013: 578, 581.)

Kaakkoismurteiden persoonapronomineja käytetään yritysten Facebook-julkaisuissa eniten. Käytettyjä murrepiirteitä aineistossani on yhteensä 50 ja persoonapronomineja niistä on 32. Kaakkoismurteiden persoonapronominit ovat siis ehdottomasti käytetyimpiä murrepiirteitä aineistossani, sillä niitä on yli puolet koko murrepiirremäärästä. Persoonapronomineista aineistossa esiintyy *mie*, *sie*, *myö* ja *työ*. Pronominien *hän*- ja *he*-variantteja ei esiinny aineistossani ollenkaan. Pronomineista *mie*, *sie* ja *myö* on perusmuodon lisäksi myös erilaisia taivutettuja muotoja.

Taulukko 2. Tutkimusaineiston persoonapronominit ja niiden lukumäärät.

Persoonapronomini	Lukumäärä
<i>mie</i> (<i>miun</i> , <i>miulla</i>)	3
<i>sie</i> (<i>siun</i> , <i>siulle</i> , <i>siulla</i>)	14
<i>myö</i> (<i>myökin</i>)	14
<i>työ</i>	1
Persoonapronomineja yhteensä	32

Taulukossa 2 persoonapronominit ovat perusmuodossa ja sulkeissa ovat ne taivutusmuodot, jotka on lukumäärään otettu perusmuodon lisäksi mukaan. Sulkeissa ovat siis ne variantit, jotka aineistossani perusmuotoisen variantin lisäksi esiintyvät. *myö*-pronominin taivutuksessa ja kyseisen pronominin lukumäärässä ei ole otettu huomioon genetiiviä *mei(j)än*, sillä käsittelen sitä tarkemmin luvussa 4.3 Yleiskielen *d:n* kato. Olen siis laskenut genetiivin *mei(j)än* yleiskielen *d:n* kadon lukumäärään mukaan.

Jokainen aineistoni yritys käyttää aineiston julkaisuissa kaakkoismurteiden persoonapronomineja. Kaakkoismurteiden persoonapronominit saatetaan siis kokea helpoimmin lähestyttäviksi mainonnassa ja kirjoitetussa kielessä. Kansanlingvistikissa murreasennetutkimuksissa on tutkittu, millaiset murrepiirteet koetaan maallikoiden mielestä esimerkiksi kauniiksi, rumiksi, maalaisiksi tai kaupunkilaisiksi. Jyväskylän yliopistossa on vuosina 2000–2001 kerätty suomen kielen opiskelijoiden käsityksiä murrepiirteistä ja murteista, ja Aila Mielikäinen ja Marjatta Palander (2002) ovat kirjoittaneet muun muassa tämän aineiston pohjalta artikkelin suomalaisten murreasenteista. Artikkelissa kerrotaan, että aineiston vastauksissa korostui se, että useimmiten kauneimmiksi murrepiirteiksi koettiin persoonapronominit *mie* ja *sie*. Toisaalta kyselyjen tuloksissa oli havaittavissa myös yksilöllisiä eroja: *mie*- ja *sie*-pronominin koettiin joissakin vastauksissa rumiksi. Persoonapronominit *myö* ja *työ* taas koettiin kyselyssä maalaisiksi murrepiirteiksi. (Mielikäinen & Palander 2002.) *mie*- ja *sie*-pronominien kokeminen kauniiksi kansanlingvistikissa tutkimuksissa saattaa kannustaa käyttämään kyseisiä murrepiirteitä. On mahdollista, että yritysten Facebook-sivujen päivittäjät tietävät, että *mie*- ja *sie*-pronominin ovat monen mielestä kauniin kuuluisia, ja niitä käytetään siitä syystä. Voi myös olla, että yrittäjät pitävät kaakkoismurteiden persoonapronomineja itsekkin kauniina ja käyttävät kyseisiä murrepiirteitä siksi mainonnassaan. Kaakkoismurteiden persoonapronominit voivat myös olla yritysten Facebook-sivujen päivittäjillä vahva osa omaa idiolektia, ja persoonapronominien käyttö voi näin ollen olla myös tiedostamatonta ja tavallaan automaattista.

mie- ja *sie*-pronomineja ei käytetä vain kaakkoismurteissa. Niitä käytetään myös savolaismurteissa Savonlinnan seudulla ja Pohjois-Karjalan eteläosissa, kaakkoishämäläisissä murteissa sekä suurimmassa osassa Peräpohjan murteita. Peräpohjan murteissa monikolliset persoonapronominit ovat kuitenkin erilaisia (*met*, *tet*, *het*). Suurimmassa osassa savolaismurteita monikolliset persoonapronominit ovat samanlaisia kuin kaakkoismurteissa (*myö*, *työ*, *hyö*). Kaakkoishämäläisissä murteissa sekä yksikölliset että monikolliset persoonapronominit voivat avartua (*miä*, *siä*, *myä*, *tyä*, *hyä*) tai voivat olla avartumattomia eli kaakkoismurteiden persoonapronominien kaltaisia. (Lyytikäinen ym. 2013: 215, 348–349, 405.) Kaakkoismurteiden

persoonapronominit ovat siis yleisiä itämurteisuuksia, joita käytetään osittain myös Peräpohjan murteissa ja kaakkoishämäläisissä murteissa.

mie- ja *sie-*pronomineilla on vahva asema paikallisissa murteissa. *mie-* ja *sie-*pronominit eivät ole väistymässä, vaan päinvastoin ne saattavat jopa levitä sellaisillekin alueille, joilla niitä ei ole perinteisesti käytetty. *mie-* ja *sie-*persoonapronominit eivät ole leviämässä niin, että niiden murteellinen tausta katoaisi; niistä ei siis ole tulossa nyt vauhdilla yleispuhekielisiä. Pronominit koetaan päinvastoin paikallisina ja maalaisina, mutta paikallisuus nähdään myönteisenä. Maakuntastereotyyppien mukaan karjalaiset ovat esimerkiksi iloisia, vilkkaita ja toimeliaita, ja nämä myönteiset stereotyypit saattavat edesauttaa murrepiirteiden leviämisessä myös muualle Suomeen. (Mantila 2004.)

4.2.1 *mie-* ja *myö-*persoonapronominit

Persoonapronomineja *mie* ja *myö* käytetään julkaisuissa keskenään samankaltaisissa tilanteissa. *myö-*pronominia käytetään paljon, ja se esiintyy sellaisissa tilanteissa, joissa puhutaan yrityksestä. Esimerkit 1–4 näyttävät, miten *myö-*pronominia julkaisuissa käytetään.

- (1) **Myö** ollaan täällä teitä varten (Ravintola 9.3.2020)
- (2) **Myö** tiedotetaan täällä somessa mahdollisista aukioloajan muutoksista. (Kahvila 16.3.2020)
- (3) **Myö** leivotaan taas laskiaispullia viikonlopuksi (Kahvila 30.1.2020)
- (4) **Myökin** ollaan mukana nallehaasteessa. (Kiinteistövälitysyritys 31.3.2020)

Julkaisuissa *myö-*pronomineilla viitataan yritykseen. Esimerkissä 4 kiinteistövälitysyritys kertoo, että yritys on mukana nallehaasteessa. Esimerkissä 3 kahvilayritys kertoo, että yrityksellä on viikonloppuna tarjolla laskiaispullia. *myö-*pronomini ei esimerkissä 3 viitane koko yritykseen siinä mielessä, että koko yritys leipoisi laskiaispullia viikonlopuksi. *myö-*pronominilla yritys oletettavasti viittaa siihen, että kahvilayrityksen leipuri tai leipurit leipovat laskiaispullia. Vaikka yritys ei tarkoitaakaan, että koko yritys niitä pullia leipoisi, viitataan *myö-*pronominilla siihen, että yritys myy viikonloppuna puheena olleita laskiaispullia.

Tutkimusaineistossani jokaista *myö-*pronominia seuraa passiivimuotoinen verbi, ja senkin voi huomata esimerkeistä 1–4. *myö-*persoonapronomini ei siis esiinny yleiskielisen persoonamuotoisen verbin, vaan puhekielisen passiivin kanssa. Monikon ensimmäisen persoonan persoonakongruenssi on useimmissa murteissa tällainen kuin aineistossanikin, eli persoonapronominin lisäksi verbintaivutuksessa käytetään *-mme-*päätteisen persoonamuodon sijasta passiivimuotoa. (ISK 2010 § 1268, § 1272.) Passiivimuotoinen verbi persoonapronominin lisäksi on siis yleistä murteissa ja muussa puhekielessä. Passiivimuodon käyttö monikon ensimmäisen persoonan kanssa on

perinteisesti savolaismurteinen piirre, ja se onkin levinnyt savolaismurteista muualle. Passiivimuodon käytön voi siis nähdä alun perin savolaismurteisena piirteenä, josta se on myöhemmin levinnyt kaakkoismurteisiin ja muihin murteisiin ja puhekieliin. (Lyytikäinen ym. 2013: 405.)

mie-pronominia käytetään aineistossani vähemmän, mutta se esiintyy samanlaisissa tilanteissa kuin monikollinen *myö*-pronomininikin. Esimerkiksi sisustussuunnitteluyrityksen yrittäjä kertoo yhdessä Facebook-julkaisussa itsestään, kun hän kertoo käyttävänsä taljoja istuinalustoina: ”miulla ne on paljon istuttuja pyllyn lämmikkeitä” (Sisustussuunnitteluyritys 30.3.2020). Monikollisen *myö*-pronominin suuri lukumäärä verrattuna yksikölliseen *sie*-pronominiin liittyy siihen, että aineistoni yrityksistä neljä on yrityksiä, joilla on yrittäjien lisäksi työntekijöitä. Tällaisissa tilanteissa yritysten on mielekästä puhua itsestään monikossa ja viitata *myö*-pronominilla koko työyhteisöön. *mie*-pronominin käyttö on taas mielekästä aineistoni sisustussuunnitteluyritykselle, kun yritystä pyörittää Facebook-julkaisujen perusteella yksi ihminen. On ymmärrettävää, että yksinyrittäjä puhuu julkaisuissaan itsestään yksikössä.

Yhteistä *mie*- ja *myö*-pronomineille on siis se, että niitä käytetään yritykseen tai yrittäjään viitatessa. Miksi yritykset ovat käyttäneet murteellisia vastineita yleiskielisten pronomininien *minä* ja *me* sijaan? Murteellisten pronomininien käytön syy voi olla esimerkiksi yrityksen paikallisidentiteetissä tai kotiseutuylpeudessa. Paikallisen persoonapronominin käyttö voi viestiä, että yrittäjä tai yrityksen Facebook-sivun päivittäjä on itse kotoisin kyseiseltä murrealueelta. Koska yritykset sijaitsevat Lappeenrannassa, voi olla luonnollista, että halutaan käyttää juuri oman alueen murteellisia persoonapronomineja. Paikallisen persoonapronominin käyttö saattaa vahvistaa yrityksen sijaintia: yritykset sijaitsevat siis paitsi fyysisesti myös kielellisesti Lappeenrannassa.

4.2.2 *sie*- ja *työ*-persoonapronominit

Persoonapronominit *sie* ja *työ* esiintyvät sellaisissa julkaisuissa, joissa puhutellaan julkaisun lukijaa eli mahdollista asiakasta. Esimerkeissä 5–9 näkyy, millaisilla tavoilla julkaisun lukijaa puhutellaan *sie*-pronominin avulla.

- (5) Hei **sie**! (Kiinteistövälitysyritys 24.3.2020)
- (6) Tiesithän **sie**, että näitä voipi ostaa myös kotiin? (Kahvila 30.1.2020)
- (7) Millaisia karkkeja **sie** toivoisit mein namihyrään? (Ravintola 16.3.2020)
- (8) Kassilla on sanottavaa just **siulle** (Sisustussuunnitteluyritys 17.3.2020)
- (9) – – ei tarvii **siulla** ravata pitkin kauppa (Ruokakauppa 28.3.2020a)

Esimerkissä 5 kiinteistövälitysyritys aloittaa julkaisun tuttavallisella tervehdyksellä, jossa puhutellaan *sie*-pronominilla julkaisun lukijaa. Tervehdys olisi semanttisesti järkevä myös ilman

persoonapronominia, mutta persoonapronominilla *sie* tervehdykseen on saatu vähän erilainen sävy. Murrepiirteen lisääminen tervehdykseen luo puhuttelua, jolla ehkä pyritään luomaan henkilökohtaista sidettä julkaisun lukijaan eli mahdolliseen asiakkaaseen. Persoonapronomini saattaa luoda myös yhteisöllisyyttä: murteellisella persoonapronominilla yritys ehkä saattaa olettaa, että lukija on itse *sie*-pronominin käyttäjä eli esimerkiksi lappeenrantalainen. *sie*-pronominin käytöllä julkaisun lukija saatetaan siis sisällyttää johonkin yhteisölliseen lukijakuntaan, kuten lappeenrantalaisiin tai eteläkarjalaisiin.

Esimerkeissä 6 ja 7 yritykset kysyvät lukijalta kysymykset. Esimerkissä 6 kysymyslausetta ei ole muodostettu *-kO*-liitepartikkelilla vaan *-hAn*-liitepartikkelilla. Partikkeli *-hAn* implikoi, että lauseen asiantila on lukijalle jollain tapaa ennalta tuttua tietoa (ISK 2010 § 830). Esimerkissä 6 siis ikään kuin varmistetaan, että tietäähän lukija tuotteiden kotiinostomahdollisuudesta. Julkaisua lukiessa siis voidaan olettaa, että yritys on aiemminkin mainostanut mahdollisuutta ostaa yrityksen tuotteita kotiin. *sie*-pronomini varmistavan kysymyssanan perässä puhuttelee lukijaa henkilökohtaisella tasolla. Esimerkissä 7 ravintola kysyy suoraan lukijan mielipidettä. Koska julkaisu on julkaistu sosiaalisessa mediassa, kysymys ei ole vain retorinen, vaan julkaisun lukija voisi halutessaan myös vastata kysymykseen julkaisun kommenttikentässä. Esimerkissä 8 sisustusuunnitteluyritys puhuttelee lukijaa henkilökohtaisella tasolla käyttämällä puhekielistä fokuspartikkelia *just* (ISK 2010 § 845). Partikkelilla vahvistetaan persoonapronominin *siulle* merkitystä lauseyhteydessä: yrityksen kangaskassilla ei ole sanottavaa kenelle tahansa, vaan *just siulle*. Esimerkin 9 lauseyhteydessä ruokakauppa kertoo, että kaupassa on järjestelty valikoimaa niin, että kaakaon tulevat ainesosat ovat samassa hyllyssä. Näin ollen julkaisun lukijan eli mahdollisen asiakkaan ei tarvitse hakea ainesosia eri puolilta kauppa. Julkaisun lukijalle voi tulla persoonapronominin käytöstä olo, että ruokakaupan yrittäjä tai työntekijä on ajatellut juuri häntä järjestellessään kauppansa järjestystä uusiksi. Esimerkissä 9 persoonapronominin *sie* taivutus on epätavallinen. *sie* on adessiivissa *siulla*, vaikka rektion mukaan persoonapronominin tulisi olla genetiivissä eli *siun*: *ei tarvii siun ravata*. Normien vastainen persoonapronominin sijamuoto ei ole tässä tapauksessa murteesta johtuva, sillä tällainen käyttö ei ole kaakkoismurteiden murrepiirre. Sijamuodon käyttö kuulune yrityksen Facebook-sivun julkaisun kirjoittajan omaan idiolektiin.

Aineistossani *työ*-persoonapronomini esiintyy vain kerran. Esiintymistilanne on samanlainen kuin *sie*-pronominilla, eli yrityksen julkaisussa puhutellaan julkaisun lukijaa. Monikollisella *työ*-pronominilla sisustusuunnitteluyritys puhuttelee julkaisujen lukijakuntaa yhteisesti. Yritys kysyy julkaisussa, että ”miten työ siellä kotona ootte viihtyneet?” (Sisustusuunnitteluyritys 20.3.2020b). Yrityksen Facebook-sivujen päivittäjä siis kyselee asiakaskunnaltaan yhteisesti kuulumisia ja näin ollen ehkä yhdistää asiakaskuntansa yhdeksi ryhmäksi.

Yhteistä *sie-* ja *työ-*persoonapronominien käytössä on se, että niiden käytöllä pyritään puhuttelemaan julkaisujen lukijoita. Murteellisten vastineiden käyttö yleiskielen persoonapronominien sijaan ehkä olettaa, että julkaisujen lukijat ovat myös kaakkoismurteita puhuvia tai kaakkoismurteiden murrealueella asuvia henkilöitä. Murteellisten persoonapronominien käyttö saattaa myös luoda ja vahvistaa yritysten tai yrittäjien paikallisidentiteettiä, kun yritys käyttää kotipaikkakuntansa alueellisia murrepiirteitä mainonnassaan.

4.3 Yleiskielen *d:n* kato

Kaakkoismurteiden tunnuspiirteisiin kuuluu yleiskielen *d:n* kato. *d:n* paikalla voi olla siirtymä-äänteitä, esimerkiksi *j* tai *v*, tai se voi olla täysin kadonnut. *Suomen murrekirjassa* (Lyytikäinen ym. 2013) tästä ilmiöstä puhutaan kaakkoismurteiden kohdalla kirjakielen *d:n* katona, mutta käytän itse kirjakielen sijaan yleiskielen käsitettä, jotta käsitteiden käyttö olisi tutkielmassani mahdollisimman systemaattista ja selkeää. (Lyytikäinen ym. 2013: 578.) En tutkielmassani käytä kirjakielen käsitettä muissakaan yhteyksissä, joten koen, että yleiskielen käsitteen käyttö on perusteltua tässäkin tapauksessa. Yleiskielen *d:n* kadon sijaan tätä samaa ilmiötä voi selittää myös sillä, että kyse on yleiskielen *t:n* heikon asteen vastineista. Puhun itse tästä ilmiöstä kuitenkin yleiskielen *d:n* katona, koska *Suomen murrekirjassa* (Lyytikäinen ym. 2013) ilmiö esitetään nimenomaan juuri *d:n* katona. Aineistossani esiintyy yleiskielen *d:n* kato yhdeksän kertaa. Yleiskielen *d:n* katoa esiintyy kolmella yrityksellä: kahvilalla, ravintolalla ja kiinteistövälitysyrityksellä.

(10) Ihan **mahottomasti** on tullut tsemppiviestejä (Kahvila 25.3.2020)

(11) Karkaa sie kamu kainalossa **yhelle** taikka **kahelle** (Ravintola 29.2.2020)

(12) – – että **nähhään** taas teitä (Kahvila 25.3.2020)

Esimerkeissä 10–12 yleiskielen *d*-konsonantit ovat kadonneet *hd*-konsonanttiyhtymistä. Esimerkit 10 ja 11 ovat yksiselitteisen selkeitä, sillä niistä yleiskielen *d*-konsonantit ovat vain kadonneet. Esimerkissä 12 esiintyy yleiskielen *d:n* kadon lisäksi yleisgeminaatiota, jota käsittelen tarkemmin luvussa 4.4 Vain kerran käytetyt murrepiirteet. Ilman yleisgeminaatiota yleiskielen *d:n* kato olisi samanlaista kuin esimerkeissä 10 ja 11, eli *d* olisi vain kadonnut *hd*-konsonanttiyhtymästä. Yleiskielen *d:n* kadon lisäksi sanassa kuitenkin on yleisgeminaatiota, eli sana ei ole *nähään* vaan *nähhään*, sillä sanan *h*-konsonantti kahdentuu.

(13) Myö ei malteta **oottaa** (Kahvila 25.3.2020)

(14) – – **tiettekö** mikä päivä tänään on? (Ravintola 11.3.2020)

Esimerkeissä 13 ja 14 yleiskielen *d* on kadonnut. Esimerkissä 13 yleiskielen *d* on vain kadonnut sanasta vokaalien keskeltä: *odottaa*-sanana sijaan julkaisussa lukee *oottaa*. Esimerkissä 14 yleiskielen *d*:n kadon lisäksi myös sanan vokaalit ovat hieman muuttuneet: *tiedättekö*-sana on muuttunut muotoon *tiiettekö*. *d*:n kadon lisäksi sanassa on diftongin oikeenemistä, kun *i*-vokaali on oiennut pitkäksi samalla syrjäyttäen *e*:n kokonaan pois. *ä*-vokaali on lisäksi muuttunut *e*:ksi.

(15) Asuntokauppa rullaa edelleen ja niin myös **meiän** aamupalstut. (Kiinteistöväilytyryitys 30.3.2020)

(16) Seuraa **meiän** Instaa ja Fb:a (Kahvila 25.3.2020)

(17) – – pysyt kartalla **meiän** kuvioista (Kahvila 18.3.2020)

Esimerkeissä 15–17 on kyse persoonapronominin *myö* genetiivistä. Kaikissa esimerkeissä *d* on kadonnut kokonaan ja genetiivi esiintyy muodossa *meiän*. Kaakkoismurteinen genetiivi voidaan kirjoittaa myös puheessa kuuluvan siirtymä-äänteen *j* kanssa: *meijän*. Olen itse törmännyt useimmiten juuri tähän *meijän*-muotoon esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja Lappeenrannassa asuvien ystäväni ja perheenjäseneni kanssa viestitellessä. Käytän itsekin kirjoituksessa ainoastaan siirtymä-äänteellistä *meijän*-muotoa. Mielestäni onkin yllättävää, että aineistossani esiintyy ainoastaan *meiän*-muoto. Huomio on yllättävä, koska se ei ole ainakaan oman kokemukseni perusteella kovinkaan yleisesti käytetty kirjoitusasu. *meiän*-muotoa käyttää aineistossani kaksi yritystä, joten kyse ei ole vain yhden ihmisen idiolektista, vaan tälle kirjoitusasulle on useampia käyttäjiä. Tästä herääkin kysymys murteiden ortografiasta: miten murteenkäyttäjän tulisi merkitä kirjoitukseen puheessa kuuluvat siirtymä-äänteet? *meiän*- ja *meijän*-muotojen rinnakkaisesta käytöstä voi päätellä, että siirtymä-äänteet voidaan joko kirjoittaa ylös tai jättää kirjoittamatta.

meiän-muodon lisäksi *myö*-pronominin genetiivi esiintyy aineistossani kaksi kertaa myös muodossa *mein*. *mein*-muoto ei suoranaisesti liity yleiskielen *d*:n katoon, mutta käsittelen sitä tässä hieman aiheeseen liittymisensä vuoksi. *mein*-muoto on jonkinlainen lyhennetty muoto monikon ensimmäisen persoonapronominin genetiivistä. Sitä käyttää aineistossani ainoastaan ravintola, joten *mein*-muodon selitys lienee yksittäisen puhujan eli ravintolan Facebook-sivun päivittäjän omassa idiolektissa.

Yleiskielen *d*:n kato on laajasti itämurteinen murrepiirre, eli *d* katoaa kaakkoismurteiden lisäksi myös savolaismurteissa. *d*:n kato on yleistymässä kuitenkin myös sellaisilla alueilla, joissa katoa ei perinteisesti ole. Yleistymisen on ollut erityisen nopeaa *hd*-konsonanttiyhtymissä, eli esimerkkien 10 ja 11 kaltaista katoa esiintyy myös länsimurteiden puhujilla. (Mantila 2004.) Yleiskielen *d*:n kadon yleistymisen ja sen laaja käyttö nykypäivän suomen eri puhekielissä saattaa vähentää tämän kielenilmiön murteellisuutta tai sen kokemusta. Esimerkiksi esimerkin 11 numeraalit

yhelle ja *kahelle* saatetaan siis Facebook-julkaisun kirjoittajan tai lukijan puolelta kokea yleispuhekielisiksi murteellisuuden sijaan.

4.4 Vain kerran käytetyt murrepiirteet

Kaakkoismurteiden persoonapronomineja ja yleiskielen *d:n* katoa aineistossani esiintyy jonkin verran. Näiden lisäksi aineistossani on neljä ilmiötä, jotka esiintyvät vain kerran.

Kaakkoismurteiden murrepiirteisiin kuuluu yleisgeminatio eli konsonantin kahdentuminen lyhyen tavun jäljessä, kun toisessa tavussa on diftongi tai pitkä vokaali (Lyytikäinen ym. 2013: 578). Yleisgeminatio esiintyy aineistossani kerran ja ilmenee muodossa *nähhään*. Yleisgeminatian lisäksi sanassa on yleiskielen *d:n* katoa, eli tässä muodossa yhdistyy kaksi eri murrepiirrettä. Murrepiirrettä on käyttänyt kahvilayritys. Yleisgeminatio kuuluu kaakkoismurteiden lisäksi moniin muihin murteisiin, joten vain kaakkoismurteisesta ilmiöstä ei ole kyse. Yleisgeminatio elää vahvana murrepiirteenä, mutta sen on arvioitu väistyvän etenkin kaupungeissa. (ISK 2010 § 29.)

Toinen harvinainen murrepiirre aineistossani on *-p(i)*-tunnus. *-p(i)*-tunnusta käytetään kaakkoismurteissa verbien preesensin yksikön kolmannessa persoonassa (Lyytikäinen ym. 2013: 578). Aineistossani ilmiö esiintyy yleisgeminatian tavoin kahvilayrityksen julkaisussa, kun kahvila mainostaa, että ”näitä voipi ostaa myös kotiin” (Kahvila 30.1.2020). *-p(i)*-tunnus esiintyy kaakkoismurteiden lisäksi myös esimerkiksi savolaismurteissa, kaakkoishämäläisissä murteissa ja peräpohjalaismurteissa eli Peräpohjan murteissa (ISK 2010 § 107).

Kolmas harvinainen murrepiirre aineistossani on muoto *tuloo*. Tämä ilmiö on sitä, kun verbien yksikön kolmannessa persoonassa persoonapäätettä edustava pitkä *e*-vokaali on muuttunut *o*- tai *ö*-vokaaliksi. Kaakkoismurteiden lisäksi tätä ilmiötä tavataan myös savolaismurteissa ja Etelä-Pohjanmaan murteissa. (Lyytikäinen ym. 2013: 250, 407, 578.) Murrepiirrettä käyttää aineistossani ruokakauppa, joka mainostaa, että eräästä palvelusta ”tuloo lisäinfoa” (Ruokakauppa 22.3.2020). Mielenkiintoista tässä murrepiirteiden käytössä on se, että kyseisellä ruokakaupalla on aineistossa yhteensä vain kolme murrepiirrettä, eli murrepiirteiden käyttö Facebook-julkaisuissa ei ole runsasta. Kaksi muuta ruokakaupan murrepiirrettä ovat persoonapronominit *siulla* ja *myö*, joten *tuloo*-muoto erottuu aineistosta. Voisi luulla, että muuten vähäinen murrepiirteiden käyttö ei lisäisi harvinaisten murrepiirteiden käyttöä, mutta ruokakauppa on aineistossani näin tehnyt. *tuloo*-muodon käyttö lienee ruokakaupalta tarkoituksellista ja harkittua, kun murrepiirteiden käyttö ei muuten ole laajaa. Syitä muodon käyttöön voi vain arvailla. Voi olla, että muotoa on käytetty tyyliseikkana herättämään huomiota ja kannustamaan lukijoita lukemaan loput julkaisusta eli ruokakaupan kertomat lisätiedot käyttöön otetusta uudesta palvelusta. *tuloo*-sanaa on nimittäin käytetty todella pitkän julkaisun alussa

pohjustamaan annettuja lisätietoja palvelusta. Muu julkaisu on informatiivista ja pääosin yleiskielistä, joten *tuloo*-muoto julkaisun alussa saattaa herättää lukijan mielenkiinnon sanan erottuessa muun julkaisun kielestä.

Neljäs aineistossani vain kerran käytetty kaakkoismurteille tyypillinen piirre on sananloppuisen *n*-konsonantin kato (Lyytikäinen ym. 2013: 580). Aineistossani tämä ilmiö esiintyy kiinteistönvälitysyrityksen julkaisussa, jossa yritys mainostaa erästä myyntikohdettaan sanoilla ”iha helmi” (Kiinteistönvälitysyritys 25.3.2020a). Julkaisussa partikkeli *ihan* on muodossa *iha* ilman sananloppuisia *n*-konsonantteja. Sananloppuisen *n*-konsonantin kato ei ole vain kaakkoismurteinen murrepiirre, vaan *n* voi kadota sanan lopusta myös lounaismurteiden puhujilla (Lyytikäinen ym. 2013: 18).

4.5 Syitä eräiden murrepiirteiden esiintymättömyyteen aineistossa

Kaakkoismurteiden murrepiirteiden lista on esimerkiksi *Suomen murrekirjassa* (Lyytikäinen ym. 2013) monta kymmentä kohtaa pitkä, mutta aineistossani esiintyy ilmiöistä vain muutama. *Suomen murrekirjan* murrepiirrelista perustuu Suomen kielen nauhoitearkiston kokoelmiin, ja kaakkoismurteiden puhenäytteet on kerätty 1950–1970-luvuilla (Lyytikäinen ym. 2013: 5, 583–662). Käyttämäni murrepiirrelista perustuu siis monta kymmentä vuotta vanhoihin puheaineistoihin, ja tutkielmani aineisto on kerätty vuonna 2020. Puhekieli muuttuu ajan myötä, ja muutamassa kymmenessä vuodessa on osa murrepiirteistä voinut kadota arkisesta käytöstä kokonaan.

Toisaalta aineistoni koostuu kirjoitetusta kielestä, mikä sekin vaikuttanee murrepiirteiden esiintymiseen aineistossani. Murteet ovat ensisijaisesti puhuttua kieltä, ja murteita kirjoitettaessa osa piirteistä saattaa jäädä pois. Kaikkia murrepiirteitä ei välttämättä haluta kirjoittaa julkaisuihin ylös. Toisaalta kaikkia murrepiirteitä ei voi kirjoitukseen edes kirjoittaa, esimerkiksi loppukahdennuksen puuttumista. Loppukahdennuksen puuttuminen on yksi kaakkoismurteiden murrepiirteistä, ja kyseessä on ilmiö, jossa yleiskielessä puheessa esiintyvä loppukahdennus puuttuu kaakkoismurteiden puhujilta (Lyytikäinen ym. 2013: 579). Esimerkkitapaus yleiskielen loppukahdennuksesta on sana *hernekeitto*, joka äännetään yleiskielessä *hernekkeitto*. Kaakkoismurteissa sana äännetään kuten se kirjoitetaan: *hernekeitto*. Koska yleiskielessä loppukahdennuksellinen sana *hernekeitto* kirjoitetaan vain yhdellä *k*-kirjaimella, ei kaakkoismurteissa loppukahdennuksen puuttumista voi mitenkään kirjoittaa ylös. Tällaiset ilmiöt eivät siis aineistossani ole voineet näkyä.

Aineistoni luonne vaikuttaa myös murrepiirteiden esiintymiseen. Yritykset käyttävät Facebook-sivujaan mainonta-alustoina, ja julkaisuiden kielisisältöä ja kirjoitusasua saatetaan miettiä

tarkkaan. Facebook-sivut ja -julkaisut kertovat yrityksestä myös kielellisesti, joten murrepiirteiden käyttö voi olla harkittua.

Pohdin kuitenkin mahdollisia syitä eräiden kaakkoismurteiden piirteiden esiintymättömyyteen aineistossani. Kuten olen jo persoonapronomineja käsitellessäni maininnut, *hän-* ja *he-*pronominien kaakkoismurteellisia vastineita ei aineistossani esiinny ollenkaan. *sie-* ja *työ-*pronomineja käytetään lukijoiden, seuraajien ja asiakaskunnan puhuttelussa, ja *mie-* ja *myö-*pronomineja viitattaessa yritykseen tai yrittäjään. *hän-* ja *he-*pronominien vastineet, kuten *hää* ja *hyö*, eivät oikein sovellu samanlaiseen käyttöön, sillä niillä ei voi puhutella tekstin lukijaa tai viitata yritykseen tai yrittäjään. Ne siis jäävät vuorovaikutuksen ja mainontatilanteen ulkopuolelle, eikä niitä näin ollen ole luultavasti koettu tarpeellisiksi julkaisuissa. On mahdollista, että yritykset käyttäisivät *hää-* ja *hyö-*pronomineja, mikäli lauseyhteys sen sallisi: jos yritys kertoisi vaikkapa yhteistyöstä jonkin toisen yrityksen kanssa, voitaisiin tähän toiseen yritykseen viitata persoonapronominilla *hyö*. Aineistoni julkaisuissa ei tällaisia tilanteita kuitenkaan ollut. Murrepiirteiden esiintymiseen aineistossani vaikuttaa siis myös se, millaista sisältöä julkaisuissa on.

Sananloppuisen *n*-kirjaimen kato esiintyy aineistossani kerran. Kyseinen ilmiö nopeuttaa puhetta ja luo tauottomuuden tunnetta. Toinen samantyyppinen puhetta nopeuttava kaakkoismurteiden piirre on loppuheitto, eli *-A:n* katoaminen sijapääteistä. (Lyytikäinen ym. 2013: 580.) Tämä piirre voi esiintyä puheessa esimerkiksi sanoissa *tääl*, *kaupas* ja *töis*. Tämä murrepiirre ei esiinny aineistossani kertaakaan. Piirteen esiintymättömyys voi johtua siitä, että murrepiirre saatetaan kokea liian puhekieliseksi. Loppuheitto on yleistävä puhekielen piirre ja sen käyttö on yleistä laajalti Etelä-Suomessa (Mantila 2004). Loppuheiton käyttö saattaa luoda jonkinlaista yleistä eteläsuomalaista tai pääkaupunkiseutulaista leimaa, jota ehkä saatetaan vältellä. Loppuheitto saatetaan myös liittää osaksi nuorisolaista kielenkäyttöä, jota ei yritysten mainonnassa haluta välttämättä käyttä.

4.6 Yritysten väliset erot ja yhtäläisyydet

Aineistossani on edustettuna viiden eri toimialan yrityksiä. Jokainen niistä käyttää murrepiirteitä Facebook-mainonnassaan, mutta määrät vaihtelevat. Kahvilan julkaisuissa on aineistossani eniten murrepiirteitä, yhteensä 24. Ravintolalla murrepiirteitä on 10, kiinteistönvälitysyrityksellä 7, sisustussuunnitteluyrityksellä 6 ja ruokakaupalla 3.

Kahvila on käyttänyt murrepiirteitä monipuolisimmin, kun edustettuina ovat persoonapronominit, yleiskielen *d:n* kato, yleisgemiaatio ja *-p(i)*-tunnus. Kahvila on käyttänyt neljästä vain kerran esiintyvistä murrepiirteistä kahta. Murrepiirteitä on käytetty runsaasti verrattuna

muihin aineistoni yrityksiin. Kahvilalla on aineistossani 11 julkaisua ja murrepiirteitä esiintyy niistä 8:ssa.

Ravintolalla on toiseksi eniten murrepiirteitä aineistossani. Ravintolan 12 julkaisusta murrepiirteitä käytetään 7:ssä. Käytetyt murrepiirteet ovat persoonapronomineja ja yleiskielen *d:n* kato. Kahvilan ja ravintolan runsas murrepiirteiden käyttö muihin yrityksiin verrattuna saattaa liittyä toimialojen rentouteen: kahviloissa ja ravintoloissa käynti on monelle vapaa-ajan viihdettä, ja yritysten toimialojen rentous saattaa vaikuttaa myös yritysten Facebook-mainontaan ja mainonnan kieleen. Toisaalta myös toimialojen sisällä on eroja, eikä tällaisia päätelmiä voi tehdä yksistään toimialan perusteella.

Kiinteistöväälitysyrittäjien julkaisuissa on edustettuina persoonapronominit, yleiskielen *d:n* kato ja sananloppuisen *n*-konsonantin kato. Yrityksellä on julkaisuja aineistossani 11 ja murrepiirteitä käytetään 5 julkaisussa. Kiinteistöväälitysyrittäjä saattaa murrepiirteiden käytöllä vahvistaa paikallisuuttaan: yritys välittää kohteita Lappeenrannasta ja sen lähiseuduilta, ja paikallisen murteen käyttö voi vahvistaa kuvaa yrityksen paikallisuudesta.

Sisustussuunnitteluyrityksellä on julkaisuja aineistossani 12 ja murrepiirteitä käytetään 3 julkaisussa. Kaikki kuusi käytettyä murrepiirrettä yrityksellä on persoonapronomineja. Sisustussuunnitteluyrittäjä poikkeaa aineistoni muista yrityksistä siten, että ainakaan julkaisujen perusteella yrityksellä ei ole yrittäjän lisäksi muita työntekijöitä. Yksinyrittäjyys näkyy aineistossa siten, että yritys on käyttänyt Facebook-julkaisuissaan persoonapronomineja hiukan eri tavalla kuin muut. Kun muut yritykset puhuvat itsestään monikollisella pronomiinilla *myö*, sisustussuunnitteluyrittäjä käyttää yksiköllistä pronominia *mie*. Sisustussuunnitteluyrittäjä on myös ainoa aineistoni yritys, joka on käyttänyt persoonapronominia *työ*: yritys puhuttelee yhdessä julkaisuissaan koko lukijakuntaa yhdellä ja samalla pronomiinilla. Yritys käyttää kuitenkin lisäksi myös pronominia *sie* puhuttelemaan lukijoita yksilöinä.

Ruokakaupalla on aineistossani 12 julkaisua ja murrepiirteitä käytetään niistä 3:ssa. Yritys on käyttänyt julkaisuissaan kahta persoonapronominia ja *tuloo*-muotoa. Kolmas murrepiirre on siis harvinainen piirre, jota muut yritykset eivät aineistossani käytä.

Kaikki yritykset käyttävät persoonapronomineja julkaisuissaan, joten ne on kenties koettu käytettävimmiksi. Toiseksi yleisin ilmiö on yleiskielen *d:n* kato, jota käytetään kolmen yrityksen julkaisuissa. Loput ilmiöt esiintyvät aineistossani vain kerran.

Vaihtelua murrepiirteiden käytössä on siis yrityksittäin, mutta vaihtelu voi olla myös tilanteista. Kahvila ja ravintola käyttävät enemmän murrepiirteitä kuin muiden toimialojen yritykset, ja syy sille saattaa olla siinä, että kahvilan ja ravintolan julkaisusisällöt ovat usein melko rentoja. Pullaa ja viiniä voidaan helposti myydä murteella, mutta voidaanko asuntoja? Kiinteistöväälitysyrittäjä

on käyttänyt aineistossani murrepiirteitä, mutta murrepiirteiden käyttö vaihtelee julkaisuittain. Kiinteistövälitysyritys esimerkiksi kuvailee Lappeenrannan eri kaupunginosia yleiskielellä ja erästä taloa myydään niin ikään yleiskielisen julkaisun avulla. Toisaalta toista myytävää kohdetta kuvaillaan sanoilla ”iha helmi” (Kiinteistövälitysyritys 25.3.2020a). Myös taloja voi siis myydä murteella.

Aineistoni sijoittuu alkuvuoteen 2020 eli juuri siihen aikaan, kun koronaviruspandemia saapui Suomeen. Jokainen aineistoni yrityksistä on käsitelty koronaviruspandemiaa julkaisuissaan, sillä kyseinen virus aiheutti esimerkiksi aukioloaika- ja palvelumuutoksia yrityksille keväällä 2020. Pandemiainformaatiota sisältävät julkaisut poikkeavat osittain muista julkaisuista kielellisesti. Kiinteistövälitysyritys aloittaa toimiston sulkemiseen liittyvän postauksen murteellisella tervehdyksellä: ”Hei sie!” (Kiinteistövälitysyritys 24.3.2020). Loppuosuus julkaisusta on kuitenkin yleiskielistä ja asiallista. Ravintola ilmoittaa ravintolan sulkemisesta myös murteettomalla, pääosin yleiskielisellä julkaisulla. Yrityksen väliaikainen sulkeminen voi olla sellainen tilanne, johon murretta ei koeta sopivaksi. Toisaalta kiinteistövälitysyritys aloittaa julkaisun kaakkoismurteisen persoonapronominin sisältävällä tervehdyksellä, mutta valinta voi olla tietoinen ja liittyä huomion herättämiseen. Huomiota herättelee myös ruokakauppa, kun pandemiaan liittyvässä julkaisussa on *tuloo*-sana; sanan sisältämässä julkaisussa yritys mainostaa koronaviruspandemian myötä käyttöön otettua ruoan kotiinkuljetuspalvelua, ja aloitusta lukuun ottamatta kyseinen julkaisu on yleiskielinen. *tuloo*-sana julkaisun alussa saattaa herätellä lukijoita lukemaan informatiivisen ja pitkän julkaisun loppuun asti.

Kahvila on käyttänyt murrepiirteitä myös koronaviruspandemiaan liittyvissä julkaisuissa, eikä pandemiaan liittyvää kielellistä vaihtelua ole huomattavissa. Päinvastoin murrepiirteitä on saatettu käyttää korostaen pandemiaan liittyvissä julkaisuissa. Eräessä julkaisussa kahvila kertoo seuraavan viikon aukioloaikojen ja yleisen toiminnan epävarmuudesta. Tässä yhdessä julkaisussa on käytetty kahta kaakkoismurteiden persoonapronominia ja neljää yleiskielen *d*:n katoa, joista yksi on vielä yleisgeminoitunut. Murretta voi siis käyttää myös vakavia asioita käsitellessä ja epävarmoissa tilanteissa. Karjalaisiin liitetään iloisuuden ja toimeliaisuuden stereotypiat, ja näitä saatetaan vahvistaa murteen käytöllä. Epävarmoista ajoista voidaan siis selvittää ilolla ja tarmolla, ja vakavistakin asioista voidaan puhua kaakkoismurteilla.

Sisustussuunnitteluyritys on käyttänyt kaakkoismurteiden persoonapronomineja julkaisuissa, jotka sijoittuvat maaliskuulle eli koronaviruspandemian kevään 2020 rajoitusten aikaan. Pandemian rajoituksiin liittyi silloin esimerkiksi matkustusrajoituksia, tapahtumien peruutuksia sekä etäopiskelua ja -työskentelyä. Rajoitusten myötä suomalaiset viettivät paljon aikaa kodeissaan. Sisustussuunnitteluyritys on tähän aikaan tarjonnut Facebook-sivuillaan esimerkiksi vinkkejä kodin sisustukseen. Yhdessä tällaisessa julkaisussa yritys ensin kertoo, että haluaisi auttaa ihmisiä

viihtymään kodeissaan. Sen jälkeen julkaisussa kysytään, että ”mitä sie kaipaisit?” (Sisustussuunnitteluyritys 20.3.2020b). Yritys siis puhuttelee lukijaa kaakkoismurteisella persoonapronominilla ja kysyy, millaisia neuvoja lukija mahdollisesti haluaisi sisustussuunnittelijalta kodin viihtyvyyteen liittyen. Julkaisun sisältö on rentoa ja positiivista, ja näin ollen murteen käyttö on koettu julkaisuun sopivaksi. Julkaisujen sisällöt voivat siis vaikuttaa siihen, onko murteita käytetty koronaviruspandemiaan liittyvissä julkaisuissa: Yrityksen toimipisteen sulkeminen on vakava asia, ja murretta ei välttämättä koeta tilanteeseen sopivaksi. Toisaalta murretta, johon suhtaudutaan myönteisesti, voidaan käyttää vastavoimana epävarmoja aikoja vastaan.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimusaineistossani oli 60 Facebook-julkaisua, joista tarkasteluun jäi 58. Näistä 58 julkaisusta murrepiirteitä esiintyi 26 julkaisussa, eli 32 julkaisussa ei murrepiirteitä ollut ollenkaan. Karkeasti siis alle puolessa julkaisuista käytettiin kaakkoismurteiden murrepiirteitä, ja loput julkaisuista olivat joko yleiskielisiä tai yleispuhekielisiä. Kaakkoismurteita käytettiin yritysten Facebook-mainonnassa siis vaihtelevasti.

Käytettyjä murrepiirteitä oli aineistossani yhteensä 50. Tutkimusaineistoni julkaisuissa käytettiin eniten kaakkoismurteiden persoonapronomineja, sillä niitä oli aineistossani 32. Persoonapronomineista oli käytetty pronomineja *mie*, *sie*, *myö* ja *työ*. Pronomineja oli käytetty sekä perusmuodoissa että taivutettuina. Yleiskielen *d*:n kato oli edustettuna aineistossani yhdeksän kertaa (esimerkiksi *oottaa*, *meiän*, *tiettekö*). Näiden lisäksi aineistossani oli neljä murrepiirrettä, joita käytettiin vain yhden kerran: yleisgemiaatio (*nähhään*), *-p(i)*-tunnus (*voipi*), pitkän *e*-vokaalin muuttuminen pitkäksi *o*-vokaaliksi (*tuloo*) ja sananloppuisen *n*-konsonantin kato (*iha*).

Käytin murrepiirteiden jaottelussa Lyytikäisen ym. (2013) *Suomen murrekirjaa*. Laskin kaakkoismurteiden murrepiirteiksi siis ne piirteet, jotka ovat mainittuina teoksen kaakkoismurteiden murrepiirrelistassa. Aineistoni murrepiirteet eivät kuitenkaan olleet pelkästään kaakkoismurteisista, vaan jokainen murrepiirre oli sellainen, jota käytetään myös muilla murrealueilla. Esimerkiksi *mie*- ja *sie*-pronomineja käytetään myös savolaismurteissa ja Peräpohjan murteissa, sananloppuinen *n*-konsonantti on myös lounaismurteiden murrepiirre ja yleiskielen *d*:n kato on laaja itämurteisuus, eli se on tyypillinen myös savolaismurteille.

Yritysten välillä oli eroja ja yhtäläisyyksiä murrepiirteiden käytössä. Kaikkia yrityksiä yhdisti kaakkoismurteisten persoonapronominien käyttö. Yleiskielen *d*:n katoa esiintyi kolmen yrityksen eli kahvilan, ravintolan ja kiinteistövälitysyrityksen julkaisuissa. Yrityksistä kahvila käytti eniten murrepiirteitä ja ravintola toiseksi eniten. Seuraavaksi järjestyksessä tuli kiinteistövälitysyritys, sisustussuunnitteluyritys ja lopuksi ruokakauppa. Syy kahvilan ja ravintolan runsaaseen murrepiirteiden käyttöön saattaa olla yrityksen toimialassa: kahvilat ja ravintolat saatetaan kokea toimialoina rennommiksi kuin vaikkapa kiinteistövälitysyritys. Yritysten sisällä oli myös löydettävissä tilanteista vaihtelua. Esimerkiksi kiinteistövälitysyritys ei käyttänyt murrepiirteitä julkaisuissa, joissa kuvailtiin Lappeenrannan eri kaupunginosia. Myös koronaviruspandemia vaikutti julkaisujen murrepiirteiden käytön vaihteluun: Murrepiirteitä ei juurikaan käytetty julkaisuissa, joissa kerrottiin yrityksen toimipisteen väliaikaisesta sulkemisesta. Toisaalta kahvila käytti runsaasti murrepiirteitä julkaisussa, jossa kerrottiin aukiolojen epävarmuudesta. Murrepiirteitä saatettiin siis käyttää myös positiivisen kuvan välittämisessä epävarmoina aikoina.

Miksi kaakkoismurteiden murrepiirteitä on käytetty yritysten Facebook-julkaisuissa? Murteiden käyttö saattaa liittyä 1990-luvulla alkaneeseen murrebuumiin, jonka myötä murteita alettiin käyttää myös tilanteissa, joissa ennen on käytetty yleiskieltä. Murteella halutaan usein vahvistaa omaa paikallisidentiteettiä. Murteesta voi kuulija kuulla, mistä puhuja on kotoisin, ja niillä voidaan luoda paikallisuutta myös mainonnassa. Yritykset ovat saattaneet käyttää murteita painottaakseen yrityksen maantieteellistä ja kielellistä sijaintia. Etenkin kiinteistövälitysyrityksen kaakkoismurteen käyttö on saattanut johtua paikallisuuden korostamisesta: aineistoni yritys välittää kohteita Lappeenrannassa ja sen lähiseuduilla, joten paikallinen murre voi vahvistaa yrityksen paikallisuutta. Murteita on saatettu käyttää myös puhuttelemaan paikallisia asiakkaita heidän omalla murteellaan, ja tällaisen toiminnan tavoitteena on voinut olla esimerkiksi asiakaskunnan kasvattaminen. Yleiskielen käyttö saattaisi puhutella laajemmin asiakaskuntaa myös kaakkoisen Suomen ulkopuolella, mutta yritykset luultavasti havittelevat asiakaskuntaa juuri Lappeenrannasta ja sen lähiseuduilta. Toisaalta murteen käytölle ei välttämättä ole yritystoimintaan liittyviä syitä: voi olla, että kaakkoismurteet ovat niin vahva osa yritysten Facebook-sivujen päivittäjien idiolekteja, että murrepiirteiden kirjoittaminen osaksi julkaisua on voinut olla luonnollista tai tiedostamatonta.

Kandidaatintutkielmani pohjalta mieleeni tuli joitakin mahdollisia jatkotutkimuskysymyksiä. Olen tutkielmassani vain pohtinut mahdollisia syitä murrepiirteiden käytölle, mutta aiheesta voisi tehdä myös oman tutkimuksensa. Murteita käyttäviltä yrityksiltä voisi kysyä, miksi he käyttävät murrepiirteitä Facebook-julkaisuissaan. Yrittäjiltä voisi kysyä, millaisiin tilanteisiin murteen käyttäminen sopii ja millaisiin ei: Onko sosiaalisessa mediassa murteen käyttö helpompaa kuin esimerkiksi sanomalehtimainonnassa? Riippuuko murteen käyttö julkaisujen asiasisällöistä? Toisaalta murremainontatutkimusta voisi lähestyä myös asiakkaiden näkökulmasta: Miten asiakkaat suhtautuvat murteelliseen mainontaan? Mitä paikalliset asiakkaat ovat murteellisesta mainonnasta mieltä, ja miten ulkopaikkakuntalaiset sellaiseen suhtautuvat? Onko joitakin murrepiirteitä, jotka sopivat asiakkaiden mielestä erityisen hyvin mainontaan tai jotka eivät sovellu siihen ollenkaan? Onko toisten murteiden puhujien helppo tai vaikea lukea kaakkoismurteista mainontaa?

Pohdin tutkielmani alkupuolella hieman sitä, voiko aineistostani nähdä kaakkoismurteiden nykytilaa tai kertovatko julkaisujen murrepiirteet jotain siitä. Aineistoni luonteen vuoksi tällaisia päätelmiä ei voi tehdä, mutta tutkielmani voi kommentoida joitakin aiempia tutkimustuloksia. Aineistoni ylivoimaisesti käytetyimmät murrepiirteet olivat kaakkoismurteiset persoonapronominit *mie*, *sie*, *myö* ja *työ*, ja tämä vahvistaa persoonapronomineihin liitettyä myönteistä kuvaa. *mie*- ja *sie*-pronominit koetaan myönteisiksi myös muiden murteiden puhujien mielestä ja ne ovatkin levinneet Suomessa sekä maantieteellisesti että sosiaalisesti (Mantila 2004). Myös itämurteinen yleiskielen *d:n* kato on levinnyt itämurteiden ulkopuolelle, ja yleiskielen *d:n* kato olikin toiseksi käytetyin

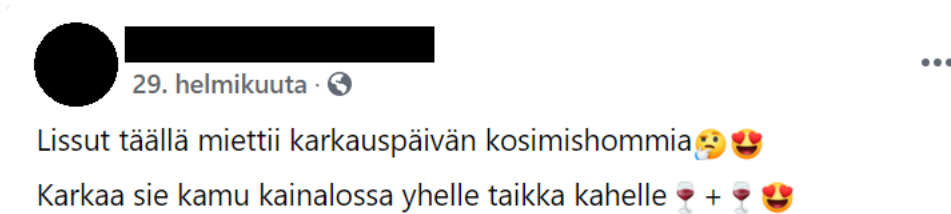
murrepiirre aineistossani. Murrepiirteiden leviäminen alkuperäisen murrealueen ulkopuolelle ei välttämättä vahvista piirteen paikallista asemaa, mutta kertoo murrepiirteen käytettävyydestä sen, että kyseisiä piirteitä halutaan käyttää.

LÄHTEET

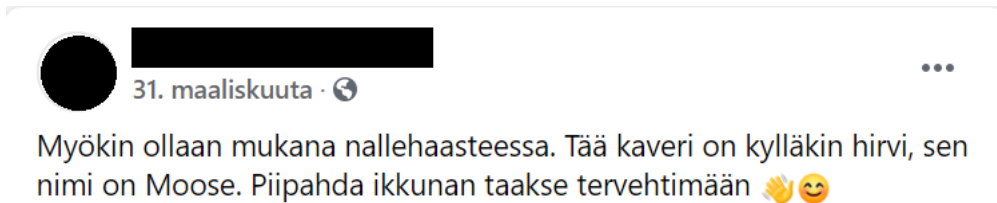
- Helasvuo, Marja-Liisa 1988: *Mitä puhutusta ja kirjoitetusta kielestä ja niiden eroista on sanottu fennistiikassa?* – Virittäjä 92 s. 395–401.
- Ikola, Osmo 1972: *Kirjakieli ja puhekieli, yleiskieli ja murre.* – Sananjalka 14 s. 16–26.
<https://doi.org/10.30673/sja.86364>.
- ISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2010 [2004]: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kielitoimiston sanakirja: uusmedia. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. 2020. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 24.2.2020.
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/uusmedia> (3.11.2020).
- Kielitoimiston sanakirja: yleispuhekieli. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. 2020. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 24.2.2020.
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/yleispuhekieli> (1.11.2020).
- Luutonen, Jorma 2007: *Kieli, uusmedia ja globalisaatio. Näkökulmia suomen kielen variaation kehitykseen.* – Virittäjä 111 s. 219–237.
- Lyytikäinen, Erkki – Rekunen, Jorma – Yli-Paavola, Jaakko (toim.) 2013: *Suomen murrekirja*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Mantila, Harri 2002: Kielenhuollon uudet haasteet. – *Kielikello* 4/2002. <https://www.kielikello.fi/-/kielenhuollon-uudet-haasteet> (3.11.2020).
- Mantila, Harri 2004: *Murre ja identiteetti.* – Virittäjä 108 s. 322–346.
- Mielikäinen, Aila – Palander, Marjatta 2002: *Suomalaisten murreasenteista.* – Sananjalka 44 s. 86–109. <https://doi.org/10.30673/sja.86635>.

LIITTEET

Alla on esimerkit aineistoni Facebook-julkaisuista. Jokaiselta aineistoni yritykseltä on yksi kuvakaappaus. Kuvakaappauksista pois jätetyt tai peitetyt tiedot on kerrottu kunkin kuvakaappauksen yhteydessä olevassa selityksessä.

Liite 1. Ravintolan aineistonäyte. Kuvakaappauksesta on poistettu julkaisussa mukana ollut kuva ja peitetty yrityksen nimi ja Facebook-profiilikuva. Kuvakaappaus on otettu 29.9.2020.

Liite 2. Kiinteistövälitysyrityksen aineistonäyte. Kuvakaappauksesta on poistettu julkaisussa mukana ollut kuva ja peitetty yrityksen nimi ja Facebook-profiilikuva. Kuvakaappaus on otettu 29.9.2020.

Liite 3. Sisustussuunnitteluyrityksen aineistonäyte. Kuvakaappauksesta on poistettu julkaisussa mukana ollut kuva ja peitetty yrityksen nimi ja Facebook-profiilikuva. Kuvakaappaus on otettu 29.9.2020.

25. maaliskuuta · 🌐

Myö pähkäillään nyt loppuviikko [redacted] kanssa tilannetta ja palataan muodossa tai toisessa ensi viikolla työpaikalle. Seuraa meidän Instaa ja Fb:a, niin pysyt kärryillä 😊. Ihan mahottomasti on tullut tsemppiviestejä, KIITOS 😊💪. Myö ei malteta oottaa, että nähhään taas teitä ❤️ [redacted] is closed for the rest of the week. Follow us in Instagram and Fb to stay tuned 😊❤️

Liite 4. Kahvilan aineistonäyte. Kuvakaappauksesta on poistettu julkaisussa mukana olleet kaksi kuvaa ja julkaisun lopussa olleet aihetunnisteet. Kuvakaappauksesta on myös peitetty aineistoni yrityksen ja aineistoni ulkopuolisen yrityksen nimet ja aineistoni yrityksen Facebook-profiilikuva. Kuvakaappaus on otettu 29.9.2020.

[redacted] on paikassa [redacted]
22. maaliskuuta · Lappeenranta, Etelä-Karjalan maakunta · 🌐

Viikonlopun aikana kysely kotia tuotavan kauppapalvelun osalta on kasvanut valtavasti, nyt tuloo lisäinfoa ja aamulla aloitetaan:

Liite 5. Ruokakaupan aineistonäyte. Kuvakaappauksesta on poistettu julkaisussa mukana ollut kuva ja peitetty yrityksen nimi ja Facebook-profiilikuva. Kuvakaappauksessa näkyy vain julkaisun alku, loppujulkaisu on rajattu julkaisun pituuden ja esimerkiksi puhelinnumeroita sisältävän asiasisältönsä vuoksi kuvakaappauksen ulkopuolelle. Kuvakaappaus on otettu 29.9.2020.